

منطقه یک، ناحیه یک

محلہ حصار بوعلی

موضوع گزارش:

سیمای اجتماعی و فرهنگی محلہ حصار بوعلی (گزارش ویژه)

نام و نام خانوادگی تهیه کننده گزارش:

آیسان پیرهاشمی

تاریخ تهیه گزارش:

پاییز ۱۳۹۰

حصار بوعلی

حصار بوعلی دهکده‌ای است در سه کیلومتری شرق تجریش که از شمال به نیاوران، از جنوب به فرمانیه و اختیاریه، از غرب به کامرانیه و از شرق به صاحب‌قرانیه منتهی می‌شود. قدمت حصار بوعلی مشخص نیست و سنگ‌های قبر پیدا شده در این منطقه متعلق به سال‌های ۱۰۱۵ تا ۱۰۹۵ ق است. حصار بوعلی را کوچه‌های معروفی چون ملک‌آباد (خیابان شهید ناطقیان)، در آسیاب (کوچه خان‌سفید) و استخر (محمد عسگریان) تشکیل می‌دهند.

در خیابان شهید ناطقیان (ملک آباد)، قنات معروف ملک‌آباد وجود دارد که اراضی این منطقه را آبیاری می‌کرده است. این اراضی متعلق به حاجی عبدالله امینیان و طیب‌زاده بود که هم‌اکنون تبدیل به مجتمع مسکونی شده است.

اهالی حصار بوعلی از هفت طایفه تشکیل شده‌اند:

طایفه جابر انصاری که مهم‌ترین آن‌ها طایفه آقامحمد ابراهیم جابرانصاری است که در زمان نادرشاه از دزفول و شوشتر کوچ کرده‌است؛

طایفه عسگریان که سرشناس آن حاجی غلامحسین عسگریان است که این طایفه از پشت اختیاریه و رستم‌آباد (حصار رضا بک) به این محل نقل مکان کرده‌اند؛

طایفه قراگوزلو که از همدان آمده‌اند و ترک زبان هستند؛

طایفه خان‌سفید که از شیراز مهاجرت کرده‌اند؛

طایفه یزدانیان و طایفه نظری که باقرخان و کاظم‌خان، از بزرگان آن‌ها از آهار آمده‌اند؛

طایفه ناطقیان نیز از آهار کوچ کرده‌اند.

شغل اهالی محل کشاورزی، صیفی کاری و باغبانی بود و تعدادی هم به گله‌داری مشغول بودند. در گذشته، زمین‌های حصاربوعلی به حساب "ری" خرید و فروش می‌شد و یک ری در میان مردم معادل ۴۰۰ مترمربع بوده است. توت‌فرنگی معروف‌ترین و مهم‌ترین محصول کشاورزی این محل بوده است. از باغ‌های معروف حصاربوعلی می‌توان به صاحب‌قرانیه، عزیزخان خواجه و شیخ‌الاسلام و مهمان‌دوست اشاره کرد که هرکدام قنات خود را داشتند، اما هم اکنون فقط باغ مهمان‌دوست باقی مانده است. این باغ که در خیابان سرتیپ سعیدی (مهمان‌دوست) واقع است، با مساحتی حدود ۲۵۰۰۰ مترمربع در معرض تخریب و قطع درختان است.

از قنات‌های معروف حصار بوعلی می‌توان به قنات میرزا علی (در خیابان سعیدی)، ملک آباد در خیابان ناطقیان، و قنات باغ عزیزخان در خیابان عسگریان و قنات تکیه در خیابان خان‌سفید اشاره کرد که هنوز هم جاری هستند. آب قنات‌ها شیرین است و به سمت کامرانیه و فرمانیه سرازیر می‌شود. آسایشگاه دکتر محمد یزدی و باغ عزیزخان خواجه در شرق حصاربوعلی از جمله بناهای مهم است که هم اکنون فرهنگسرای نیاوران در آن‌جا واقع است.

دو گورستان قدیمی حصاربوعلی پس از تخریب به زمینی ورزشی به نام شهید خان‌سفید و پارک تبدیل شده است.

حصار بوعلی هم‌چنین دارای دو حسینیه و یک مسجد است.

مسجد جامع حصاربوعلی با ۳۰۰ مترمربع مساحت، در تقاطع خیابان‌های عسگریان و ناطقیان واقع است و قدمت آن به ابتدای تشکیل محله بر می‌گردد.

حسینیه انصارالحسین با ۶۰۰ مترمربع مساحت و با قدمتی به عمر محله، در تقاطع خیابان شهید عسگریان و شهید خان سفید واقع است. حسینیه دارای شرکت تعاونی مصرف است که تقریباً مایحتاج اهالی محل را هم تأمین می‌کند.

حسینیه مهمان‌دوست یا حسینیه حصاربوعلی با ۳۰۰۰ مترمربع مساحت و قدمت ۱۵۰ سال، در خیابان سعیدی (مهمان‌دوست) واقع است.

درمانگاه خیریه حصاربوعلی نیز در ۱۳۷۳ تأسیس شده است. این درمانگاه با داشتن کلینیک دندان‌پزشکی جداگانه، دارای بخش‌های تزریقات، جراحی عمومی، داخلی و ... است.

هم اکنون در حصار بوعلی فقط چند خانه قدیمی باقی مانده است که مهم‌ترین آن‌ها خانه‌ای با معماری قاجاری و قدمتی حدود ۱۵۰ سال است.

وجه تسمیه این منطقه منسوب بودن اهالی این ده به ابوعلی سینا حکیم و فیلسوف مشهور است.

لازم به ذکر است قشر محلی حصار بوعلی افرادی هستند که از تمکن مال بالایی برخوردار نیستند و تقریباً جزء قشر محروم جامعه هستند

در حالی که افرادی که دارای رفاه مادی هستند در محله وجود دارند و ما شاهد قرار گرفتن دو قشر متضاد و وجود بر چهار در کنار بافت‌های فرسوده و خانه‌های قدیمی هستیم. در هم اندیشی محله‌ای که در مورد آسیب‌های اجتماعی در شورای حصاربوعلی تشکیل شد آسیب وجود معتادان خیابانی رتبه اول را آورد و بر آن شدید گزارشی در این زمینه ارائه دهیم. در مصاحبه‌ای که پژوهشگر محله با کلانتری ۱۲۳ نیاوران داشت، استوار کرمی در مورد مشکل اعتیاد در محله حصار بوعلی اذعان داشتند در تمام محله‌های قدیمی شهر تهران و در بافت‌ها سنتی، معتادین زیادی وجود دارند و به صورت سنتی (تریاک) مواد مصرف می‌کنند و معمولاً از مواد مخدر قوی و جدید مانند: هروئین، کوکائین، کراک و شیشه مصرف نمی‌کنند.

مدیر محله حصار بوعلی سرکار خانم جابر انصاری نیز بر این نکته تاکید کردند تنها افراد مسن محلی اعتیاد دارند و معمولاً در خانه خودشان به مصرف مواد مبادرت می‌ورزند. البته بوی مواد و هم چنین رفت و آمد معتادین دیگر به این خانه‌ها اهالی محل را آزار می‌دهد. چند تن از افراد محل از خرید و فروش مواد مخدر در پارک شکوفه و پارک علوی خبر دارند و گفتند شب هنگام معتادان که اغلب جمعیت مرفه محله و برج نشینان هستند همراه با مواد فروشان در این دو پارک دیده می‌شوند و اهالی درخواست نصب کیوسک نگهبانی توسط نیروی انتظامی را جهت حل این مشکل داشتند. پژوهشگر محله اعتقاد دارد جهت جلوگیری از اعتیاد در این محله باید از روش پیشگیری استفاده نمود و بهترین راه پیشگیری از اعتیاد ایجاد مکانهای ورزشی و فرهنگی است تا جوانان اوقات فراغت خود را در آنجا سپری کنند. هنگام مصاحبه با افراد اثرگذار محلی نیز اکثر قریب به اتفاق به کمبود مراکز فرهنگی و علی‌الخصوص ورزشی در محله اشاره کردند و گفتند اکثر جوانان محلی یا در زمین فوتبال خاکی محله ورزش می‌کنند و یا مجبورند به محله‌های اطراف بروند و هزینه زیادی را متقبل گردند. باشگاه نیاوران و دیگر سالنهای ورزشی مبالغ سنگینی دریافت می‌کنند و مردم محله نمی‌توانند از آن استفاده کنند.

محله حصار بوعلی حمام و غسلخانه و قبرستان بسیار قدیمی که قدمت آن به دوره صفویه رسیده داشته است که بعدها محلی برای حضور معتادین و ارادل شده بود، شهرداری ناحیه یک این حمام و غسلخانه را تخریب کرد و اکنون تنها زمین آن باقی مانده است، طبق گفته اهالی محلی اوقاف زمین حمام و غسلخانه را بدون این که وقف نامه‌ای داشته باشد.

به تصاحب خود درآورده است و امکان بهره‌برداری از آنها وجود ندارد محله حصار بوعلی سرای محله ندارد و با این که مرحله سفت‌کاری ساختمان سرای محله مدتهاست به پایان رسیده و اکنون در مرحله نازک کاری است اهالی محل می‌گویند امکان دارد تغییر کاربری داده و به عنوان ساختمان جدید

شهرداری ناحیه یک مورد استفاده قرار گیرد. البته به گفته شهردار ناحیه یک جناب آقای علیرضا کیانپور ورزشگاهی در نزدیکی میدان نوبنیاد در برای کل ناحیه یک حال ساخت است البته به محله زیاد نزدیک نیست در نتیجه پژوهشگر محله پیشنهاد می دهد با توجه به این که سراهای محله چندین کاربرد از جمله استقرار شورایاری محله، مدیریت محله، کتابخانه و کلاسهای ورزشی و آموزشی است، شهرداری منطقه یک با نظارت خود به تکمیل هر چه سریعتر سرای محله حصار بوعلی کمک کند و حتماً به ساخت حتماً زمین ورزشی برگزاری متاثر خیابانی و نمایش فیلم در پارکهای محلی جهت استفاده اهالی در داخل و یا نزدیکی سرای محله همت بگمارد.